

MODELARI

El recull col·lectiu

ISIDRE GRAU

igrau@worldonline.es

Una colla d'amics i/o coneguts –que comparteixen interès per l'escriptura i un context cultural que els ha fet coincidir– es troben pel motiu que sigui i un bon dia prenen un acord transcendent: escriure un llibre a múltiples mans. Normalment, la idea sorgeix amb voluntat de divertiment i de provocar les ments sensates (aquelles que han après que a cada producte de ficció correspon un autor).

L'estratègia sol passar per adoptar un gènere (està ben vist que l'eròtic és el que sol tenir més acceptació), un tema, unes motivacions o uns elements argumentals comuns. Cadascú es retira a la seva caserna, treballa una idea pròpia, elabora el relat i el passa al col·lectiu per procedir a la lectura i valoració de conjunt. Resultat més freqüent (suposant que la qualitat individual de cada relat sigui acceptable): que el recull no lliga ni amb pintura, i costa de veure l'interès de l'hipotètic llibre que rebrà el lector comú.

En aquesta tessitura es troba l'incipient col·lectiu XyZ, que va

per optar escriure contes a partir del codi de la circulació. El joc consistia a triar un article cadascun, desenvolupar una història lliure, tan sols amb el compromís de fer-hi aparèixer un mateix guàrdia municipal, amb noms i cognoms, i que l'enigma no s'aclarís fins a les tres darreres ratlles. Després de superar una rigorosa autocrítica de grup, amb ajustos de la qualitat individual, el col·lectiu es troba que dos editors ja han fet cara de pòquer, i els han retornat el projecte de llibre amb excuses amables, com ara "no té el lloc adient a les nostres col·leccions".

Després d'acceptar que la diversitat humana fa normalment indigeribles aquest tipus de *mix*, els d'XyZ es plantegen com fer bona la barreja d'unes peces individualment sanes. La missió és difícil –i sovint àrdua, quan no resulta irresoluble–, però si hi ha alguna sortida és per la via de treballar la superestructura. És a dir, crear un únic relat que enllaci i abrigui tots els altres. Un relat prou intel·ligent i hàbil per obrar el miracle: fer que el

lector encaixi el divers amb naturalitat.

Malgrat les meves vinculacions de sang amb l'exímia Ofèlia Dracs, goso il·lustrar la proposta amb el que ella va practicar en les seves dues darreres produccions: *Boccatò di cardinali* (Ed. Tres i Quatre, 1985) i *Misteri de reina* (Ed. Tres i Quatre, 1994). Al *boccatò*, es tractava d'unir gastronomia i Bíblia amb la recreació dels principals àpats bíblics per trobadors de la cort del papa Borja. Però tots els discursos havien estat recopilats en els escrits apològics d'un tal Domenico Gesualdo, que els adornava amb les seves intencions. I alhora arribaven al lector modern, traduïts, editats, prologats i comentats per Jaume Massip i Ramoneda, prevere, que també hi deia la seva. Si fa no fa, les nines russes.

A *Misteri de reina*, el punt de partida era un cas policial: la desaparició de la reina dels Jocs Florals de València el 1869, que dona pas a l'informe dels diferents investigadors enviats a interrogar els prohoms sospitosos. El relat que

JORDI BALLONGA

aglutinava els informes era l'estudi que en feia cent anys després un assagista valencià anomenat J.F. amb el clàssic recurs del manuscrit trobat, que encobreix un cas pendent de solució.

Amb tot això només vull recordar dos drets bàsics: el que

té un grup d'escriptors d'experimentar tota mena de jocs literaris, i l'aspiració del lector corrent (nosaltres mateixos) a trobar en cada llibre que compra una proposta cohesionada. L'art de conjuminar els dos drets és, sobretot, fruit de l'enginy i la imaginació.

PARLEM-NE

Lletra de convit 2001

JOAN SOLÀ

El dia 3 de juliol de 1901 va sortir publicada a Palma de Mallorca la cèlebre *Lletra de convit* de mossèn Antoni M. Alcover, una mena de manifest a favor de la llengua catalana però sobretot un manual d'instruccions per a l'objectiu principal que es pretenia. Aquest document, que s'havia anat elaborant durant l'any 1900, comença així, amb el llenguatge típic del combatiu i infatigable autor: "Amb el moviment generós, ardit, sempre creixent, incontrastable, a favor de la nostra llengua estimadíssima, tant d'anys desjectada, envilida i desconeguda de sos meteis fills, –tot hom, per poderla escriure y parlar correctament, demana la gramàtica y el diccionari". De gramàtica, diu, tenim la que deixà, incompleta, Tomàs Forteza; però de diccionari no n'hi ha cap de modern que sigui prou

complet i representatiu de tota la llengua, antiga, moderna, parlada i escrita. Tot seguit, el document fa una crida a tots els patriotes que vulguin col·laborar en una magna recollida de materials per fer el que esdevindrà el *Diccionari català-valencià-balear*, i dona instruccions molt precises per fer les cèdules que s'han de remetre al secretariat. Tot seguit mossèn Alcover va començar la publicació d'un *Bolletí*, que fou l'òrgan de contacte i coordinació amb els nombrosos corresponents escampats per tot el domini lingüístic i que va ser també la primera revista filològica de la península. D'aquell primer document, a mi em crida l'atenció la minuciosa organització de les seccions de què havia de constar la recollida i dels apartats concrets de cada secció. Les seccions són 16 (teologia, filosofia, dret canònic, dret civil, lletres, matemàti-

ques, física, química, història natural, veterinària, agricultura, arts i oficis, etcètera), i els apartats, numerats correlativament, són 583 (46 duanes, 74 lleis hipotecàries, capbreuacions, 193 aus carnisseres, 276 paleontologia: fòssils, 351 clínica mèdica, 408 arquitectura religiosa: basiliques, catedrals, esglésies, oratoris, "amb totes les seues parts y elements", 453 conreu d'arrels alimentàries, 501 velluters). Admirable: d'això fa cent anys, lectors.

La Universitat de les Illes Balears ha publicat una 'Lletra de convit 2001'

Doncs la Universitat de les Illes Balears ha tingut una doble iniciativa: ha declarat l'any 2001, Any Mossèn Alcover, i ha publicat una *Lletra de convit 2001*, que tinc entès que es presentarà solemnement demà passat a Palma. S'hi han adherit l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Joan Lluís Vives, el Bisbat de Mallorca, la Fundació Mossèn Alcover, la Societat Arqueològica Lul·liana i l'Obra Cultural Balear. (Diguem que no sembla pas una adhesió gaire reeixida.) Els promotors demanen que es faci una àmplia difusió del document, com a condició prèvia per poder atènyer els objectius que s'hi plantegen. Doncs em sumo cordialment a la iniciativa des d'aquí.

La nova *Lletra de convit* parteix del fet que els fonaments pròpiament lingüístics ja estan posats i consolidats i que els reptes actuals de la llengua

són polítics i socials: les grans transformacions de la societat, "que reclamen novament [...] una actuació conjunta, decidida i organitzada a gran escala, per la unitat i l'ús plenament normal de la nostra llengua"; la mundialització, "que comporta l'expansió de les grans cultures i una amenaça per a les més petites, però que també ofereix possibilitats extraordinàries per a la difusió de la nostra realitat cultural"; les migracions; la Unió Europea; l'enfortiment dels Estats.

Els "propòsits" de la nova crida són tres: constituir organismes permanents de coordinació entre les terres de cultura catalana, reclamar el reconeixement igualitari de la nostra comunitat cultural a la vora de totes les altres del món, i aconseguir que les empreses i entitats privades apostin per l'ús normal del català.